

Náklady na prevod remitencií z Veľkej Británie v kontexte ostatnej finančnej krízy

Eva Rievajová¹
Andrej Prívarová²

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta, Katedra sociálneho rozvoja a práce; Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; eva.rievajova@euba.sk

² Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta, Katedra sociálneho rozvoja a práce; Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; andy.privara@euba.sk

Grant: VEGA 1/0001/16

Názov grantu: Súčasnosť a perspektívy zmien zamestnanosti a súvisiacich procesov v kontexte naplňovania cieľov Európskej stratégie zamestnanosti

Odborové zameranie: AH - Ekonomika

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt V poslednom desaťročí zaznamenali objemy remitencií v celosvetovom meradle obrovský rozmach. Ich dopad na krajiny pôvodu migranta je v ekonomickej literatúre predmetom kontroverzných diskusií. Vlády jednotlivých krajín realizujú rôzne opatrenia zamerané na stimulovanie tohto typu finančných tokov: ide najmä o opatrenia orientované na zníženie nákladov spojených s prevodom remitencií. Zníženie uvedených nákladov je jedným z cieľov udržateľného rozvoja. Koordinátorom tohto úsilia je Svetová banka. Objem remitencií počas ostatnej finančnej krízy bol v podstate konštantný a po kríze sa permanentne zvyšuje. U remitencií posielaných z Veľkej Británie (hlavnej zdrojovej krajiny) do vybranej skupiny desiatich rozvojových krajín pozorujeme rozdielne trendy v prípade nákladov na zasielanie malých súm. To naznačuje potrebu cielenejších a koordinovanejších politík, smerujúcich k zníženiu uvedených nákladov. V rámci týchto koridorov sa ukazuje, že hlavnými operátormi v oblasti transferov peňazí zdanlivo nasledujú malých operátorov, snažiacich sa o znížovanie nákladov na prevod remitencií.

Kľúčové slová remitencie, trh peňažných prevodov, silne konkurenčné trhy, koridor

1. ÚVOD

Remitencie sú jedným z dôsledkov medzinárodnej migrácie pracovných síl. Predstavujú peňažné toky, ktoré posielajú migranti do krajiny svojho pôvodu. Podľa definície obsiahnutej v Manuáli platobnej bilancie Medzinárodného menového fondu, prevod peňažných prostriedkov migrantov do krajiny ich pôvodu, označovaných pojmom „remitencie“ alebo tiež „peňažné prevody migrantov“ sú prevodmi finančných aktív uskutočňovaných migrantmi, ktorí žijú a pracujú v inej krajine, v prospech rezidentov v krajine ich pôvodu (Medzinárodný menový fond, 2010).

Remitencie predstavujú dôležitý externý finančný zdroj rozvojových krajín. V poslednom desaťročí sa objem týchto zdrojov permanentne zvyšuje. V súčasnosti sú peňažné prevody migrantov ich druhým najdôležitejším zdrojom financovania (po priamych zahraničných

investíciách a pred verejnou rozvojovou pomocou). Významnou osobitosťou uvedených peňažných tokov je ich stabilita. Na rozdiel od priamych zahraničných investícií, objem ktorých sa v čase ekonomickeho rozmachu zvyšuje, zatiaľ čo v čase krízy prudko klesá, remitencie v oveľa menšej miere podliehajú ekonomickej konjunktúre a od 90. rokov 20. storočia sa ich objem neustále zvyšuje, a to napriek početným svetovým recesiám.

Tabuľka 1 – Remitencie smerujúce do rozvojových krajín (v miliardách USD)

	1995	2004	2016
Remitencie	58	160	441
Priame zahraničné investície	107	166	765
Verejná rozvojová pomoc	59	79	131

Zdroj: Medzinárodný menový fond

Rast objemu týchto transferov je vyvolaný početnými faktormi. Azda najdôležitejším z nich je zvýšenie počtu imigrantov vo väčšine hostiteľských krajín, ktoré je spojené s rastom peňažných prevodov migrantov. Nemenej dôležitý je tiež pokles nákladov spojených s prevodom remitencií. Tento hral nepochybne determinujúcu úlohu pri konverzii značnej časti neformálnych tokov peňazí na formálne toky. V skutočnosti je veľmi ťažké poznať presný rozsah tokov remitencií, práve preto, že ich veľký podiel predstavujú práve neformálne toky. Odhaduje sa, že sa jedná o približne jeden a pol násobok oficiálnych tokov.

Napriek tomu, že počas ostatnej svetovej finančnej krízy celkové toky remitencií nezaznamenali pokles, v určitých koridoroch, akými sú napríklad Mexiko – USA, došlo k ich zníženiu (Acosta a kol., 2015). V roku 2016 dosiahol ich objem viac ako 440 miliárd USA (Martin, 2016, s. 38). Ukázalo sa, že peňažné prevody migrantov sú životne dôležité pre tých, ktorí žijú v znevýhodnených častiach sveta. Napriek uvedenému priaznivému vývoju však platí, že ceny za prevod remitencií ostávajú veľmi vysoké. „Celosvetovo platí, že sprostredkovatelia inkasujú 9% z objemu peňažného prevodu; avšak napríklad cena peňažného prevodu do Afriky predstavuje až 12,4% (Gupta a kol. 2014). V poslednom období sa náklady spojené s prevodom remitencií v celosvetovom meradle ešte trochu znížili smerom k cene, ktorú si za túto operáciu účtuje Svetová banka:

celosvetový priemer sa dostal na úroveň 8%, pričom vo veľkoobjemových koridoroch akými sú USA-Mexiko dosahuje úroveň 6% a v maloobjemových koridoroch, akými je subsaharská Afrika dosahuje úroveň 12% (Adams, 2016). To znamená, že pokles cien peňažných prevodov o jeden percentuálny bod môže viesť k tomu, že do vreciek rodín a spoločenských, ktoré sú v núdzi sa dostane navyše až 6 miliárd dolárov (USD).

Existuje všeobecný tlak a snaha znížiť náklady na peňažné prevody migrantov. Na summite krajín G8, konanom v L'Aquile v roku 2009, sa vedúci predstavitelia zúčastnených krajín zaviazali znížiť náklady na peňažné prevody v priebehu najbližších piatich rokov na polovicu, t.j. zo súčasnej úrovne 10% na úroveň 5%. Peter Sutherland, osobitný zástupca generálneho tajomníka OSN pre migráciu v tejto súvislosti povedal: „Znížme náklady na prevody finančných prostriedkov takmer na nulu a 35 miliárd dolárov sa tak dostane do rúk najchudobnejších ľudí sveta. Odstráňte neseriózných sprostredkovateľov z tohto biznisu a to prostredníctvom etického náboru a inovácií, akými je napríklad poistenie pre migrantov“ (Sutherland, 2015).

Tvrdilo sa, že náklady na peňažné prevody migrantov klesajú, a to v súvislosti s rastom konkurencie. Tvrdilo sa tiež, že „koridory s väčším počtom poskytovateľov vykazujú nižšie poplatky, zatiaľ čo na druhej strane, koridory s vyšším podielom bánk medzi poskytovateľmi vykazujú vyššie priemerné poplatky (Peri a kol., 2009). Task specialization, immigration and wages, American Economic Journal. V tomto článku do určitej miery tieto tvrdenia overujeme, keďže desať skúmaných krajín využíva služby troch veľkých a niekoľkých ďalších malých operátorov prevodu peňazí. Orozco svojho času tvrdil, že poplatky účtované operátormi sú častokrát výrazne vyššie v porovnaní s marginálnymi nákladmi na prevody peňazí (Ratha, 2004). Poplatok za prevod remitencií je zvyčajne kombináciou explicitného poplatku (tento predstavuje buď fixnú sumu alebo percentuálny podiel peňažného prevodu) a kurzového rozpätia. Orozco zistil, že priemerné poplatky MTO (operátori prevodu peňazí) boli spravidla vyššie ako poplatky bánk. Od začiatku tohto tisícročia však náklady spojené s prevodom peňažných prevodov migrantov v mnohých koridoroch klesal. Napríklad, priemerné náklady na zaslanie 200 dolárov do krajín Latinskej Ameriky klesli až o 3% - a to z úrovne 8,6% v roku 2000 na úroveň 5,6% v roku 2005 (Ketkar a kol., 2009). Treba však dodať, že v tomto smere existujú medzi jednotlivými krajinami veľké rozdiely. Napríklad, podľa údajov Svetovej banky, priemerné náklady na zasielanie peňazí do Pakistanu (cez sedem hlavných koridorov) klesli z úrovne 8% v roku 2011 na úroveň 6,2% v roku 2014.

V tomto článku skúmame náklady spojené s prevodom peňažných prostriedkov z Veľkej Británie do desiatich rozvojových krajín. Vybrali sme také krajiny, v ktorých peňažné prevody migrantov predstavujú značný objem tokov cudzej meny.

2. POUŽITÉ ÚDAJE A METÓDA VÝSKUMU

Primárnym problémom, ktorý vyvstáva pri skúmaní remitencií, je zber štatistických údajov o ich tokoch. Tento problém je vyvolaný v prvom rade rozdielnou interpretáciou tohto pojmu rôznymi inštitúciami sledujúcimi ich vývoj. V našom článku budeme pracovať so sekundárnymi údajmi, získanými z databáz Svetovej banky. Táto vypočítava remitencie v súlade s metodikou navrhnutou Medzinárodným menovým fondom, podľa ktorej uvedený pojem spája tri zložky:

- remitencie pracovníkov, t.j. transfery peňazí, ktoré posielajú migranti zdržiavajúci sa v zahraničí rok a dlhšie, do krajiny svojho pôvodu;
- zamestnanecké kompenzácie, t.j. odmeny pozostávajúce z výšky hrubej mzdy pracovníkov, ktorí sa zdržiavajú v zahraničí menej ako 12 mesiacov;
- migračné transfery, t.j. transfery peňazí, súvisiace s cezhraničnou migráciou (napr. každodenné dochádzanie za prácou do zahraničia).

Avšak, aj táto metodika, napriek tomu, že je v rôznych publikáciách o remitenciách najviac používaná, má svoje úskalí. Na jednej strane totiž nadhodnocuje reálne toky remitencií a na druhej strane ich podhodnocuje. Nadhodnotenie je spôsobené tým, že do položky „zamestnanecké kompenzácie“ sa započítava suma hrubých miezd pracovných migrantov. V skutočnosti však tieto nie sú v plnej výške posielané do krajiny pôvodu migranta – ich časť je vynakladaná v hostiteľskej krajine. Podhodnotenie údajov o remitenciách, vypočítaných podľa metodiky Medzinárodného menového fondu je zas vyvolané tým, že značné percento transferov peňažných prostriedkov migrantov do krajiny ich pôvodu je realizované rôznymi neoficiálnymi kanálmi, ktoré oficiálna štatistika nevykazuje.

V článku sme použili údaje Svetovej banky¹ a to aj napriek vyššie uvedeným výhradám, pretože poskytujú súbor globálnych, komplexných a kompatibilných údajov o nákladoch spojených s prevodom peňažných prostriedkov migrantov v období od roku 2014 do roku 2016, čo je v našom článku ponímané ako obdobie po ostatnej finančnej kríze.

Porovnávajú sa prví traja najväčší operátori prevodu peňažných prostriedkov, keďže sú prítomní vo všetkých vybraných koridoroch. Použili sme štvrtročné priemerné transakčné náklady, s osobitným dôrazom kladeným na ich medzioročné zmenu. Ako porovnávaciu sumu sú zvolené náklady na odoslanie sumy peňažných prostriedkov vo výške 300 GBP. Za referenčnú sumu sa zvyčajne považuje 200 USD (t.j. 120 GBP). Avšak, vzhľadom na relatívne vysoké ceny prevodov peňažných prostriedkov, ako aj vzhľadom na silnú menu, v tejto štúdiu sa za referenčnú sumu považuje 300 GBP.

Podstatný podiel trhu peňažných prevodov (približne 25 až 30%) kontrolujú tri najväčšie spoločnosti. Napriek tomu je uvedený trh roztrieštený na veľký počet menších firiem.² Z tohto dôvodu sme sa zaoberali nákladmi na peňažné prevody migrantov prostredníctvom týchto troch operátorov a zároveň sme porovnávali priemerné hodnoty pre všetkých operátorov.

Veľká Británia je jednou z najväčších zasielajúcich krajín a v dôsledku svojho silného bankového sektora zohráva na sledovanom trhu významnú úlohu. Okrem toho, Veľká Británia sa podieľa tiež na peňažných prevodoch migrantov v rámci kľúčových koridorov, ktoré smerujú napríklad do Indie či Nigérie. Pre pochopenie existujúcich trendov je preto zaujímavé pozrieť sa na ceny práve vo Veľkej Británii. Do našej analýzy sme zahrnuli desať hlavných prijímajúcich krajín, v ktorých možno nájsť všetkých hlavných operátorov. Sú nimi Albánsko, Bangladéš, Filipíny, Gambia, India, Nepál, Nigéria, Pakistan, Tanzánia a Uganda.

¹ Údaje, ktoré sme pri písaní článku použili boli získané z publikácie Svetovej banky: Remittance Prices Worldwide, ktorá je dostupná na <http://remittanceprices.worldbank.org>.

² Podľa údajov Svetovej banky a finančných mediálnych zdrojov je spoločnosť Western Union najväčším operátorom. Jej tržový podiel predstavuje na veľmi konkurenčných trhoch 30% a na málo konkurenčných trhoch až 90%. Druhým najväčším poskytovateľom je Money Gram, s odhadovaným podielom na trhu v rozmedzí hodnôt 10 až 30%. Spoločnosť Ria Money Transfer je často uvádzaná ako tretí najväčší operátor.

3. NÁKLADY NA PREVOD PEŇAZNÝCH PROSTRIEDKOV A ICH DOPADY

Všeobecne sa tvrdí, že náklady na prevody remitencií nie sú elasticke z dôvodu existencie fixného poplatku a tiež to, že zníženie nákladov by viedlo k výraznému zvýšeniu objemu prevodov remitencií do niektorých ekonomicky zaostalých krajín (Bartram, 2011). Ako bolo spomenuté vyššie, hospodárska súťaž je jedným z kľúčových impulzov umožňujúcich zníženie nákladov spojených s peňažnými transakciami. Ako príklad možno uviesť údaje zo Spojených štátov amerických, podľa ktorých náklady na zasielanie peňazí do rôznych krajín sveta korelovali s dosiahnutou úrovňou hospodárskej súťaže (Rao a kol, 2011).

Ukazuje sa, že na ceny prevodov remitencií migrantov majú tiež výrazný vplyv medzinárodné politické súvislosti ako aj menové výkyvy. Ako príklad možno uviesť zasielanie peňazí z USA na Kubu, ktoré bolo veľmi nákladné v dôsledku existujúceho embarga alebo tiež ceny peňažných transferov smerujúcich do Venezuely v rokoch 2003-2004, t.j. v čase politickej krízy.

Súhrnný objem remitencií a menový kurz sú ďalšími dvomi dôležitými faktormi určujúcimi náklady na prevody peňažných prostriedkov (a to tak na ich odosielanie ako aj na ich prijímanie). Existencia vysokých nákladov na prevod remitencií vedie k využívaniu neformálneho sektora. Zaznamenané prevody sú pozitívne korelované s peňažnými hotovosťami migrantov a negatívne korelované s nákladmi na transfer peňažných prostriedkov a reštrikciami menových kurzov. V prípade existencie rozvinutých finančných systémov a menšej nestability menových kurzov môžu byť uvedené náklady nižšie. Podobne sa zistilo, že napríklad v Pakistane sú vysoké transakčné náklady dôvodom na využívanie neformálnych kanálov (najmä Hundiho), namiesto bánk (Ahmeed, 2015).

Dôležitá je tiež dostupnosť alternatívnych a pohodlných kanálov. Napríklad systémy mobilného prevodu peňazí (t.j. finančné transakcie využívajúce aplikácie mobilných telefónov) znižujú náklady (a to sa týka tak ich objemu ako aj faktora času) (Munyegera a kol. 2016). V tejto súvislosti však treba pripomenúť, že prístup k lacnejším a novším platobným metódam, ktoré fungujú prostredníctvom aplikácií v mobilných telefónoch, schopných využívať také služby, akými sú napríklad Obapay (ktoré ponúkajú iba 25 centov za transfer ľubovoľného množstva peňazí), má iba obmedzený počet prijímateľov remitencií (Clemens a kol, 2014).

Nemenej dôležitý vplyv na úroveň nákladov spojených s prevodom peňažných prostriedkov migrantov má tiež existencia zločineckých skupín, ktoré využívajú dostupné kanály a spôsoby, akým ľudia prevádzajú peniaze. Podozrenie z pôsobenia teroristických gangov, ktoré používajú napríklad Havillad³ sa týka napríklad systému peňažných prevodov migrantov využívanému v Somálsku (Horst a kol, 2002).

4. ZNIŽOVANIE NÁKLADOV NA ZASIELANIE REMITENCIÍ Z VEĽKEJ BRITÁNIE

V priebehu niekoľkých rokov, nasledujúcich hneď po finančnej kríze, náklady na prevod peňažných prostriedkov migrantov (t.j. náklady na zaslanie 300 GBP z Veľkej Británie klesli v siedmich z desiatich vybraných koridoroch (porovnanie rokov 2014/2015). Ide o remitencie smerujúce do rozvojových krajín, vyznačujúcich sa ich výrazným objemom prichádzajúcim z Veľkej Británie. Z tohto

dôvodu teda každý – aj malý – pokles v cene prevodu peňažných prostriedkov bude znamenať významnú zmenu v týchto ekonomikách. Týka sa to najmä menších krajín, akými sú tichomorské krajiny alebo Nepál (Sirkeci a kol., 2012). Celkovo možno povedať, že menší operátori, pôsobiaci v tomto sektore, ponúkajú zrejme nižšie ceny, ktoré sú porovnateľné s cenami hlavných hráčov na trhu. Vo ôsmych z desiatich vybraných transferových koridoroch sú priemery celkových sektorov nižšie ako priemery dvoch najväčších operátorov. Ukazuje sa, že iba jeden z troch veľkých operátorov ponúka nižšie ako priemerné trhové ceny v piatich krajinách z desiatich krajín (pozri obr. 1).

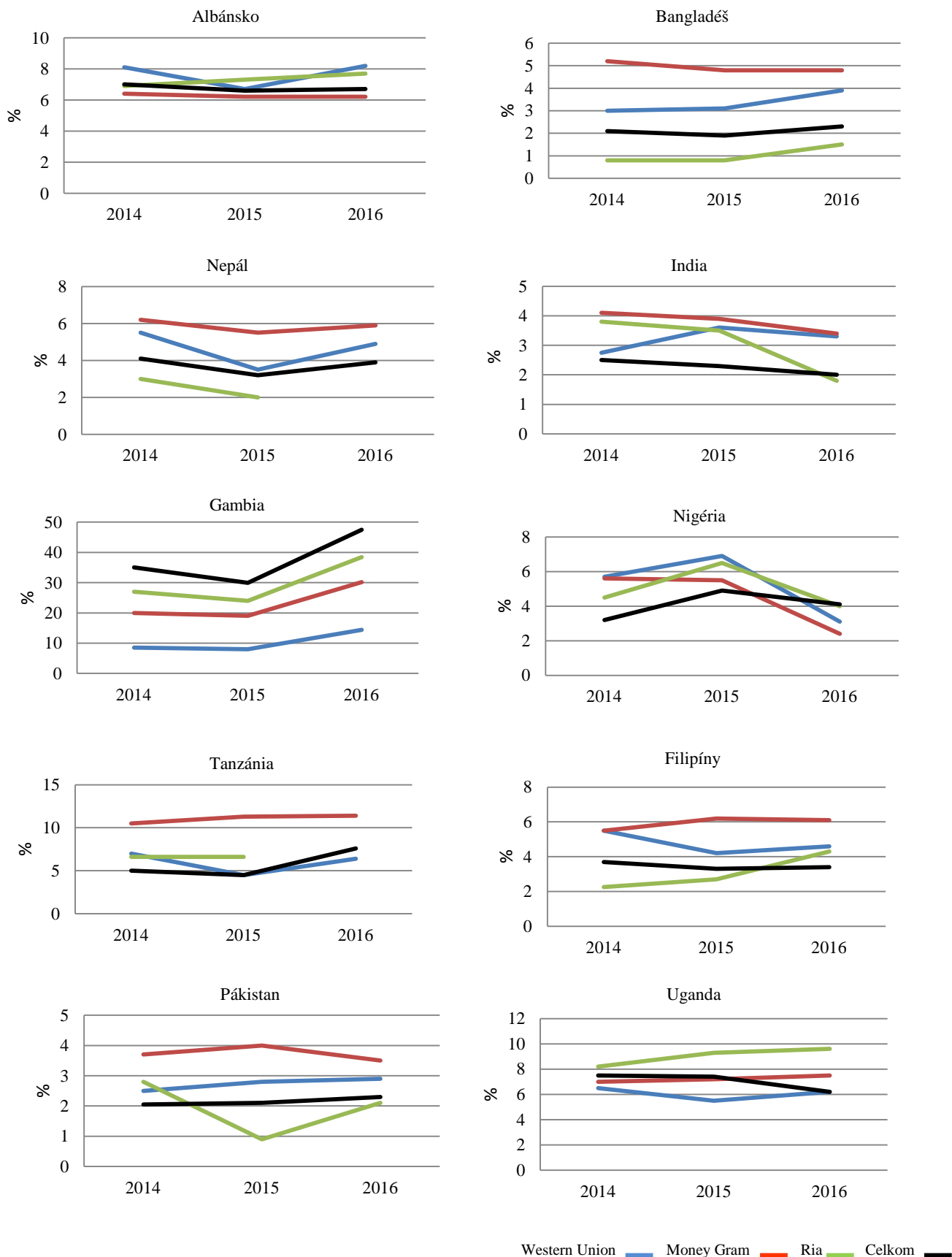
Je zaujímavé si všimnúť, že náklady spojené s prevodom remitencií neboli významne znížené ani na silne konkurenčných trhoch. Napríklad na Filipínach, kde pôsobí najmenej 16 stredných operátorov, dvaja z troch veľkých poskytovateľov služieb prevodov peňažných prostriedkov zvýšili svoje ceny, avšak, priemerné náklady klesli z úrovne 3,18 GBP na úroveň 1,94 GBP. Tretia najväčšia spoločnosť v celosvetovom meradle zvýšila svoje poplatky z 1,17 GBP na 1,58 GBP, ale stále ostala najlacnejšia.

Krátko po kríze (v rokoch 2013 – 2014) boli najvyššie ceny spojené s prevodom peňažných prostriedkov v Gambii. Na trhu tejto krajiny pôsobí osem konkurenčných operátorov, pričom operátor, ktorý je druhým najväčším na svete, si účtuje za prevod peňažných prostriedkov viac ako 20%. V rokoch 2013 – 2014 náklady na prevod peňažných prostriedkov v tomto koridore výrazne poklesli – a to až o 40%. Tretí najväčší operátor zaznamenal približne 60 percentné zníženie cien prevodov peňažných prostriedkov. Napriek tomu, že zmena cien bola dosť drastická, Gambia ostala jednou z najdrahších destinácií transferov.

Ako je všeobecne známe z odbornej literatúry, tak politické zásahy ako aj prekážky vstupu na trh, zohrávajú významnú úlohu pri tvorbe cien, tým, že obmedzujú hospodársku súťaž.

³ Týmto termínom sa v somálskom jazyku označuje prevod; ide o istý druh systému hawala.

Obrázok 1 – Náklady na prevod 300 GBP z Veľkej Británie do vybraných krajín

Napríklad, v našej vzorke zaznamenala Nigéria tesne po finančnej kríze malý pokles cien peňažných transferov, ale po roku 2014 tieto ceny výrazne vzrástli. Takéto typy prudkého a neočakávaného nárastu cien sa spravidla očakávajú po takých zásahoch, akými sú napríklad rušenie spoločností vykonávajúcich prevody peňažných prostriedkov z dôvodu zavedenia nových, prísnejších pravidiel pre ich činnosť. Práve takéto opatrenia uskutočnila nigérijská centrálna banka. Spomedzi týchto pravidiel možno spomenúť napríklad to, že operátori poskytujúci prevod peňažných prostriedkov prostredníctvom mobilných telefónov musia byť aktívni aspoň v 20 krajinách, čistá hodnota ich majetku musí dosahovať úroveň aspoň 1 miliardy dolárov a musia mať najmenej desaťročnú prax v danom odvetví.⁴

V ekonomickej literatúre sa často uvádza, že objem remitencií je faktorom, ktorý znižuje náklady spojené s ich prevodom. V tabuľke 2 sú sumarizované toky prevodov peňažných prostriedkov z Veľkej Británie do krajín zahrnutých do našej vzorky 10 krajín od roku 2014 do roku 2015. Podľa týchto údajov by sa dalo očakávať, že v Nigérii, v Indii, na Filipínach a v Bangladéši budú transakčné náklady klesať. Napriek týmto očakávaniam sú skutočné výsledky nejednoznačné. Zatiaľ čo v priebehu tohto obdobia došlo k poklesu cien transferov vo všetkých sledovaných koridoroch, u niektorých veľkých operátoroch pozorujeme kolísanie a dokonca aj rast cien.

Napríklad, ceny prevodov peňažných prostriedkov u lídra trhu sa výrazne zvýšili, zatiaľ čo u iných operátoroch zaznamenali mierny pokles. Na druhej strane, ceny u všetkých operátorov pôsobiacich v koridore Veľká Británie – Nigéria (okrem druhého najväčšieho operátora) zaznamenali nárast. Môžeme tiež konštatovať, že cena za odoslanie remitencií do Pakistanu klesla len veľmi mierne, a to aj napriek tomu, že sa ich objem zvýšil približne o 60%. Podobný vývoj zaznamenali náklady spojené s transferom peňažných prostriedkov do Tanzánie. Neklesli, a to aj napriek tomu, že došlo k šesťnásobnému zvýšeniu ich tokov plynúcich tak z Veľkej Británie ako aj z celého sveta. Napriek tomu, že objem zasielaných remitencií môže korelovať s nákladmi spojenými s ich prevodom, zdá sa, že v prípade tokov plynúcich z Veľkej Británie prostredníctvom vybraných zaznamenávame v skúmanom období ich značnú fluktuáciu.

Tabuľka 2 – Objem remitencií prijatých vo vybraných krajinách v mld. GBP

	2014		2015	
	Z Veľkej Británie	Celkom	Z Veľkej Británie	Celkom
Albánsko		685		628
Bangladéš	310	8 981	322	9 233
Filipíny	338	17 042	340	17 090
Gambia	18	109	18	109
India	2 216	42 233	2 337	41 346
Nepál	71	3 527	82	4 038
Nigéria	2 262	12 553	2 220	12 275
Pakistan	763	10 240	986	11 584
Tanzánia	6	35	41	233
Uganda	165	617	170	629

Zdroj: Svetová banka.

5. ZÁVER

Podľa údajov Svetovej banky, viac ako 250 miliónov ľudí žije mimo krajiny svojho pôvodu a pravidelne posieľa domov istú sumu

peňažných prostriedkov, čím poskytujú určitú finančnú istotu pre členov svojej rodiny a prispievajú tiež k ekonomickému rozvoju svojej vlasti.

V niektorých krajinách predstavuje finančná podpora, ktorú posielaajú emigranti domov až niekoľko desiatok percent HDP, čo považujeme za značnú sumu. Preto sa tento fenomén čoraz viac stáva predmetom záujmu tak rôznych medzinárodných organizácií ako aj vedeckej komunity.

Fakt, že objem remitencií prekročil v posledných rokoch toky verejnej rozvojovej pomoci viedol niektorých ekonómov k formulovaniu hypotézy, podľa ktorej by remitencie mohli hrať významnejšiu úlohu v stimulovaní výrobných investícií v krajine pôvodu migranta, čím by zároveň mohli napomáhať jej ekonomickému a sociálnemu rozvoju.

Avšak, remitencie nemožno považovať za všeliek na ekonomický rozvoj. Napriek tomu, že môžu mať istý pozitívny vplyv na ekonomický rozvoj krajiny pôvodu migranta, v žiadnom prípade nie sú postačujúcou podmienkou, ale iba doplnkom, ktorý môžu predstavitelia verejnej moci v rozvojových krajinách využívať (popri solídnych makroekonomických politikách)⁵.

Existujú rôzne prekážky, ktoré znižujú pozitívny účinok remitencií na ekonomický rozvoj a znižovanie miery chudoby v krajine pôvodu migranta. Významné miesto medzi týmito prekážkami patrí neprimerane vysokým nákladom súvisiacim s prevodom uvedených peňažných prostriedkov. V článku sme sa pokúsili analyzovať uvedenú situáciu na konkrétnych empirických údajoch demonštrujúcich túto situáciu na príklade tokov remitencií a príslušných nákladov na ich prevod z Veľkej Británie, v období po ostatnej finančnej kríze.

K tomu, aby sme mohli analyzovať štruktúru transakčných nákladov na remitencie odplývajúce z Veľkej Británie, sme si zvolili vzorku krajín, v ktorých prílev remitencií predstavuje významnú časť HDP. O znížení nákladov na zasielanie remitencií sa diskutuje už dlhší čas – zmyslom našej analýzy je odhaliť trendy vo vývoji uvedených transakčných nákladov troch najväčších operátorov vo sfére transferov peňazí a porovnanie týchto trendov s priemerom na trhu. Ukazuje sa, že menší hráči v porovnaní s veľkými hráčmi dokázali spravidla ponúknuť nižšie náklady.

V rokoch 2014 až 2016 boli vo všetkých sledovaných krajinách okrem Nigérie a Ugandy znížené náklady na zasielanie remitencií (v prípade zaslania 300 GBP z Veľkej Británie). Prítom v piatich z desiatky vybraných krajín ponúkol nižšie ceny ako je priemer všetkých operátorov, zatiaľ čo najväčší operátor bol ochotný ponúknuť nižšie ceny len vo dvoch z desiatich krajín. Druhý najväčší operátor je najdrahší v šiestich z desiatich krajín. Vzhľadom na skutočnosť, že títo lídri na trhu majú veľký podiel na trhu zasielania remitencií, je zrejmé, že malí hráči ponúkajú svoje služby za nižšie ceny. Pravdepodobne je to spôsobené stratégiou malých hráčov, ktorí chcú získať svoj podiel na saturovanom trhu a uvedomujú si, že najväčšia časť ich klientov sa orientuje podľa ceny.

Bohužiaľ, priebehu sledovaného trojročného obdobia transakčné náklady vzrástli až v piatich krajinách, zatiaľ čo v niekoľkých

⁵ Odhaliť súvislosť medzi remitenciami a ekonomickým rozvojom krajiny pôvodu migranta je veľmi zložitá a multidimenzionálna úloha. Medzinárodné organizácie zdôrazňujú najmä pozitívne efekty remitencií na znižovanie chudoby a na ekonomický rozvoj krajiny pôvodu migranta. V tejto súvislosti možno spomenúť štúdiu, ktorú realizoval CNUCED. Táto štúdia prináša dôkazy o korelácii, ktorá existuje medzi remitenciami a znižovaním miery chudoby v rozvojových krajinách. Na základe dlhodobých časových radov (1980 – 2008), týkajúcich sa 77 rozvojových krajín, štúdia dokazuje, že remitencie sa podstatným spôsobom podieľali na znižovaní chudoby v uvedených krajinách. Podľa výsledkov štúdie, zvýšenie objemu remitencií o 10% znižuje až o 3.9% podiel populácie, žijúcej pod prahom chudoby (CNUCED, 2010).

⁴ Pozri: <https://qz.com/750156/negerias-central-bank-wants-to-keep-remittances-expensive/>

ďalších krajinách došlo k ich výraznému zníženiu. Redukcia vstupných bariér na trhoch zasielania peňazí, ktorá by umožnila vstup malých hráčov na trh, by mohla byť príležitosťou k ďalšiemu zníženiu transakčných nákladov, pretože tieto malé firmy budú pravdepodobne konkurovať práve cenami. Napriek tomu treba je potrebné preskúmať ďalšiu otázku, ktorej sme sa v rámci tohto príspevku nevenovali. Bankové predpisy a povinnosť vedenia účtov v bankách sú jedným z významných faktorov, ktoré zvyšujú transakčné náklady. Všeobecne sa uznáva, že stále existuje priestor na zníženie uvedených nákladov a je to aj možné, keďže sa to uskutočnilo v mnohých firmách v rámci daného sektora. Je tiež zrejmé, že v niektorých krajinách sa dosiahlo podstatné zníženie nákladov spojených so zasielaním remitencií. Tieto by mohli slúžiť ako príklad pre iné krajiny.

Bolo dokázané, v súvislosti so skúmaním prevodov remitencií smerujúcich do malých krajín, že operátori, ktorí znížili náklady na transakciu, zaznamenali zvýšenie objemu transakcií svojich zákazníkov (Gibson a kol., 2006). Ďalší výskum v tejto oblasti sa môže zamerať na skúmanie zmeny obratu tých firiem, ktoré konkurujú cenou.

Vysoké náklady na prevody remitencií sú stále determinované predovšetkým prekážkami vstupu na trh pre ďalších operátorov, otázkami týkajúcimi sa právneho postavenia migrantov ako aj prístupnosti a dostupnosti bankových služieb. Na zníženie neistoty imigrantov a na umožnenie ich prístupu k bankovým službám, pre ktoré sú príznačné nižšie ceny, je potrebná citlivejšia politika. Je nutné formulovať jednu zásadnú otázku: Je skutočne vôľa znížiť náklady na zasielanie remitencií? Vlády hostiteľských krajín chcú (a môžu) prijať opatrenia vedúce k znižovaniu týchto nákladov? Akú úlohu v tom hrajú ich krátkodobé rozpočtové obavy?

Zdroje

1. Acosta, P., C. Calderon, P. Fajnzylber, H. Lopez. (2015). What is the Impact of International Migrant Remittances on Poverty and Inequality in Latin America? *World Development*
2. Adams, Richard (2016). International Remittances and the Household: Analysis and Review of Global Evidence. *Journal of African Economies*
3. Ahmed, J. (2015). Do migrant remittances matter? Nature, determinants and impacts of remittances to Pakistan (*Doctoral dissertation, Universität Göttingen*).
4. Bartram, D. (2011). Economic migration and happiness: comparing immigrants' and natives' happiness gains from income. *Social Indicators Research*
5. Clemens, M., & Ogden, T. (2014). Migration as a Strategy for Household Finance: A Research Agenda on Remittances, Payments, and Development. Center for Development Working Paper, No. 354; NYU Wagner Research Paper, No. 2457148
6. Gibson, J., McKenzie, D. & Rohorua, H.T.S. (2006). How cost elastic are remittances? Estimates from Tongan migrants in New Zealand. Department of Economics Working Paper Series, Number 2/06. Hamilton, New Zealand: University of Waikato.
7. Gupta, S., C.A. Pattillo, and S. Wagh (2014), Effect of remittances on poverty and financial development in Sub-Saharan Africa. *World Development*.
8. Horst, C. M. A., & Hear, N. V. (2002). Counting the cost: refugees, remittances and the 'war against terrorism'. *Forced Migration Review*, 14, 32-34
9. Ketkar, S. and Ratha, D. (2009). Innovative Financing for Development. Washington, D.C.: *World Bank Publications*
10. Munyegera, G. K., & Matsumoto, T. (2016). Mobile money, remittances, and household welfare: panel evidence from rural Uganda. *World Development*
11. Peri, G. and Sparber, C. (2009). Task specialization, immigration and wages, *American Economic Journal*.
12. Ratha, D. (2004). Enhancing the developmental effect of workers' remittances to developing countries. *Global development finance* (169–173)
13. Rao, B.B., Hassan, G.M. (2011). A panel data analysis of the growth effects of remittances. *Economic Modelling*
14. Sirkeci, I., Cohen, J. H., Ratha, D. (2012). Migration and Remittances during the Global Financial Crisis and Beyond. Washington DC.: World Bank Publications.